

ARASZOLÁS

JÓDAL RÓZSA

Amikor ájuultságából fölneszelt, legelőször a fotel homok- és rókaszín kockás huzatát pillantotta meg, a támla precíz pikéit, varratait, amelyek az első percek egymásba folyó tompa összevisszaságában és ködös bizonytalanságában holmiféle mesebeli sakktáblának látszottak. Lehunyta a szemét. Úgy érezte, feje hordónyira nőtt, és valami légüres térben lebeg. Teste furcsán zsibongott, „jelzett”. „Nem szabad annyi altatót bevennem. Még majd függővé válok. Hány óra lehet?” A falióra hatszögletű, lépsejt alakú kerete fémesen csillámlott, közepében szunnyadó „méhpetéje” azonban, a számokkal, valami tejszerű, bizonytalan ködbe veszett. „Nincs rajtam a szemüvegem. Ezt a vaksiságot! Apusnak haláláig jó volt a látása, csak anyus küszködött a tyúkvaksággal. Szegény anyus . . . Biztosan eladták már a tejet. Mi az a tíz-valahány liter egy egész környéknek. Mert többet nem tartanak, nem kifizetődő. Hat dinárért. Közben a termelőktől háromért vásárolják fel, Ilcsi rokona mesélte. Mi meg vegyük a drága sajtokat, krémtúrókat. Ha volna miből.” Korogni kezdett a gyomra. „Meg kellene reggeliznem.” Fel akart tápáskodni, de valami visszahúzta. „Mi ez itt az ölemben? Madzag? Valami nejlonsineg.” Meg akarta tapintani, s csak akkor tudatosult benne, hogy a karja hátra van csavarva, s a széktámlához van kötözve. Mint villámcsapás szemvakító fénye tért vissza egy szempillantás alatt az emlékezete. Az a fültépő, erőszakos csengetés, s az ajtóban a két munkásruhás férfi. „A villanyhálózatot jöttünk ellenőrizni.” Milyen megyerő volt az arcuk. „Tessék, csak tessék. Nem kell levetni a cipőjüket.

Amíg végeznek, főzök egy jó kávét.” Még örült is nekik. Hetekig senki nem nyitja rá az ajtót. „Melyikük ragadott meg először? Nyilván a kék szemű. A barna szemű kezdettől fogva barátságosabb volt. Meleg őzikezeme megnyerően ragyogott rám, hát nem furcsa?” Amikor betömtek a száját, pánik fogta el. „Az »Öreg Tyúkok Egyesülete« – ahogy szegény boldogult Tóni csúfolt bennünket – az én öreg barátnőim, azt tanácsolták, ha baj ér valamelyikünket, ragadjunk meg bármit: vázát, gyertya- vagy hamutartót, és vágjuk az ablakba. Egyenesen a közepébe. A zajra, csörömpölésre majd csak fölfigyel valaki. De mire én elértem volna bármit is, már hátracsavarták a karomat. Hú, de fáj! Legalább egy picit meglazíthatnám ezt a vacakot. A lábom is összekötötték.” Most észlelte csak, mekkora zsidvásár közepén ül. A szekrények kinyitogatva, sarkig tárva, a fiókok, dobozok, ládikák kirázogatva, minden a szoba közepén, egymás hegyén-hátán fekszik. Mi lehet a többi szobában? Amennyire kötélékei engedték, igyekezett oldalt fordulni, de látóköre a háta mögötti szekréynsornak csak a két sarkát fogta be, előttük a töméntelen kiborogatott, szakadt és törött holmival. A rózsafa asztalkán ott sötétlett a rádió. Azt meghagyták. De minek is vitték volna el, hisz ő öreg. „Mit is kerestek? Pénzt, ékszert. A kék szemű vigyorgott, majd fojtogatni kezdett és . . .”

Felberregett az előszobacsengő. „Istenem! Nyilván nem zárták be maguk után a bejárati ajtót, mert mivel, és minek is. Csak le kellene nyomni a kilincset. Istenem, add, hogy az illető rájöjjön, add, hogy véletlenül megnyomja, hogy bejöjjön, hogy bejöjjön, hogy ne rám várjon, senkire se várjon, Istenem . . .”

Még egy csengetés. Vad erővel fészkelődött a székén, megpróbálta magát székestül előrelódítani, kiáltani . . . Nem, az illető feladta. Már csak lassan elhaló lépteinek kopogása visszhangzik a lépcsőházban. Ki lehetett? Elsírta magát, de inkább mérgében, mint kétségbeesésében. A csengetés bizakodással töltötte el. Ha egy volt, lehet még több is.

Az ablakon betűzött a nap, odakapta a tekintetét. A széles, fehérre lakkozott ablakpárkányon felborogatva heverték a cserepes virágai: a foltos levelű dieffenbachia, a hölgyliliom, amelynek merev, nyílegyenes szárán éppen bomlani kezdtek a vérvörös rügyek, a sárga szegélyű, húsos levelű agávé, a félénken rácsára kapaszkodó viaszvirág, az ősz leheletű, színt játszó krotón, a játékosan gömbölyödő, szúrós kis pozsgások és a

szívárvány minden színében kéklő-liluló-rózsaszínlő fokföldi ibolyák. Földjük kiszóródva csorog a szőnyegre, az agávė cserepe megrepedt, de – méhében a földlabdával – még áll, csak percek, esetleg órák kérdése, hogy szétessen, kétfelé zöbtyenjen, a flamingóvirág pedig, amelyet alig néhány napja szabadított meg levéltetveitől és hosszan tartó ápolással, idegméreggel a gyökereit rágó ászkától, most derékba törten, holtan hever meggyalázott társai között. „Ki az az őrült, aki azt hiszi, hogy virágcserepbe, vagy cserep alá bármit is el lehet rejteni! Vagy ez is csak a rombolási vágy értelmetlen-féktelen kielégítésére szolgált? S miért fáj nekem jobban a virágaim haldoklása, mint a herendi cserepei a földön, vagy a késsel felhasogatott jogimatrac ott a heverőn?”

Sajgott és egyre jobban elzsibbadt a karja. „Ma még be sem vettem a gyógyszereimet. Olyan korán jöttek.” Kakaószagot szimatolt és nagy, aransárga, csöpögő mézű vajas-mézes kenyerek lebegtek a lelki szemei előtt. „Meddig lehet éhen kibírni? Azt hiszem, hetekig is. Csak víz nélkül szárad ki az ember . . . Az a szerencsém, hogy nem sebesítettek meg. Meg is ölhetek volna . . . Nyilván ki is nyiffantanak, ha nem adom oda nekik . . . A kék szemű eltorzult arccal egyre erősebben pofozott, és azzal fenyegetett, hogy sütögetni is fog . . . de akkor az őzikeszemű sűgott neki valamit, mire az folytatta a vad kutatást, ő meg ideűlt a székem karfájára, megsimogatta a karom és halkán, bizalmasan arról próbált meggyőzni, hogy nekem is jobb lesz, ha nem ellenkezem tovább . . . Ő ismeri a barátját, az egy vadállat, mindenre képes . . . Szóval legjobb lesz, ha önszántamból (még hogy önszántamból!) árulom el, hol tartom a pénzem, aranyam, s akkor ők elmennek . . . Isten büntetése. Mondd, mit tettem rosszul, Istenem, mit vétettem, hogy így büntetsz? Milyen szépen rendben tartom Józsi sírját! Minden héten . . . jó, nem éppen minden héten, de legalább háromhetenként friss virágot viszek, még a szomszédos sír előtt is megkapálgatom a földszegélyt, tavaly új keresztet is csináltattam . . . Hát igen. Goromba voltam hozzá, amíg élt. *Nagyon* goromba. Állandóan zsémbeltem, perlekedtem vele, »büntettem«, de hát Te is tudod, hogy egyre jobban ivott, mi mást tehettem? . . . Az örökösödésnél is önző voltam. Rábeszéltem, rekessze ki végrendeletéből a saját rokonságát, hogy mindent én örökölhessek. De hát én nem is magamra, hanem a gyerekeimre gondoltam. Az első házasságomból való fiamra elsősorban, aki olyan szerencsétlen. És mond: hát nem

vagyok önzetlen, nem vagyok adakozó? Minden vasárnap, templomból kijövet, öt dinárt adok az *én* koldusomnak . . . Néha tízet is. Karácsonykor húszat adtam. A kihízott ruháimat, régi cipőimet is mind elvittem a Vöröskereszt gyűjtőhelyére. Ne haragudj rám! Igaz, a kocsit nem adtam oda az ő fogadott fiának, de hát mit csináljak, ha Dezsőke éppen akkoriban törte össze a magáét, és neki a munkájához kell a kocsi, az fontosabb mint csak úgy furikázni. Majd . . . most imádkozok . . . Tíz miatyánkot mondok el . . . meg tíz üdvözlégyet is, csak segíts! És, ha megjön a nyugdíj, ígérem, ötven . . . nem, hatvan dinárt adok Szent Antalnak!”

Arra ébredt, hogy teljes erővel tűz be a nap. Egyenesen a szemébe, a tüzelő szembogarába. Most az óra számlapját is jobban látta. „Két óra. Úgy látszik, elaludtam. Vagy elájultam?” Lüktettek a végtagjai, s a mellkasában valami furcsa, tompa fájdalmat érzett. Végigpillantott magán, látta, hogy a pongyolája végig ki van gombolva, a kombinéja széthasítva. „Mit csináltak ezek velem? Szent Isten! . . . Nem, egyáltalán nem emlékszem!” A könyékhajlatai és a kulcscsont környéke is furcsán, tompán fáj. „Mégis megkínoztak volna?” Egyszeriben az őzikeszeműt látta, amint ördögi vigyorral parazsat közelít feléje, s a parázs, a paraszak mint csillagszórók sercegnek, sziporkáznak, minden tűzvörös fényben izzik. „Mennyből az angyal, lejött hozzátok . . . Hozzád, kedvesem!” énekelte az őzikeszemű és erősen szájon csókolta, de akkor már nem is ő volt az, hanem . . . Megrázta magát. „Álmodtam. Nyilván csak álmodtam . . . De az öreg Togyerást tényleg megkínozták, kiszúrkálták a szemeit, sütögették, vagdalták, kitepték a mellbimbóját, és végül, mint a disznónak, elvágták a torkát. És mit találtak nála? Száz pisis márkát, vagy még annyit sem. Az újságok természetesen hallgattak az esetről, jellemző! De mi tudjuk. Mi mindent tudunk, mindent elmondunk egymásnak. Tavaly télen Ilkát is meglátogatták. Éjjel. De neki szerencséje volt. Ébren volt még, hallotta, hogy valaki neszez a konyhában, de nem mert mozdulni. Amikor a szobájába is benéztek, és föléje hajoltak, úgy tett, mintha aludna, szándékosan mélyeket lélegzett. Reggelre kelve aztán volt mit látnia: valósággal kisépérték, »kinyalták« a mélyhűtőjét, elvitték belőle a maga nevelte, télire felpuolult csirkeállományát, a napokig fejtett borsót, meggyet, a pedánsan tasakolt – Ilka mindig olyan precíz mindenben – zöldbabját, karfiolját, mángoldját, nehéz tele lehe-

tett szegénynek. »De legalább a tyúkszaros életemet meghagyták!«, nevetett kínjában. No, nekem is meghagyták . . . Istenem, mennyi, mennyi betörés! Az utcánkban már minden második, harmadik házba, lakásba betörték. Velikiék vadonatúj lakásába – alig egy hete vagy kettő, hogy beköltöztek – az ereszcatornán másztak be . . . Tóthékhoz a pincén át jutottak be. Hozzájuk háromszor is betörték. Először »csak« a pénzt és az ékszert vitték el, másodszer a tévét, videót, a számítógépet, miegymást, harmadszor . . . harmadszorra nem tudom, mi volt a szándékuk, de megállította, megzavarta őket a frissen beszerelt riasztóberendezés. Mintha meg volnának az emberek vadulva. Mindenki csal, lop, rabol . . . de mit is akarnak, mit is akarhatnak tőlünk, hisz alig van már valaki állásban, csupa-csupa kényszerszabadságolt, kényszernyugdíjazott lézeng itt körülöttünk, csupa éhes árnyék, éhes, vézna kisgyerek, kukákban kotorászó öregek, és az a rengeteg szélnek eresztett kutya . . . Istenem, miért hagyod? Miért nem ütsz már a fejükre egy nagyot? Bennünket, nyugdíjasokat is hogy becsapnak! Három teljes havi nyugdíjunkkal tartoznak, és most ki akarják szűrni a szemünket holmi bonokkal, nyomtatott elismervényekkel. Nohiszen! A villanytelep nem akarja őket elfogadni – noná! – azt hangoztatják, hogy nekik pénz kell, nem papír, a fatelepeken meg se fa, se szén. Pedig a bonokat kimondottan fűtésre adják, másra nem is lehet őket költeni. Hát akkor ki itt a hülye? Aki adja, vagy aki elfogadja?» Váratlanul felderült az arca. A kékre-zöldre vert, véraláfutásoktól puffedt kis öregasszony arca. „Azért mégis kifogtam a »látogatóimon«! A gyűrűimet, nyakláncaimat odaadtam . . . a fülbevalóimat is . . . meg a nappaliban tartott pénzt. De arról már nem regéltem, hogy nekem a spájzban is van ám egy kis dugipénzecsém! Nem sok, de mégis valami.” Jóleső, kaján elégtételt érzett, és dicsérte az eszét, hogy nem rejtett mindent egy helyre. Mégsem olyan vén szenkő ő, mint amilyennek látszik!

Ismét csengettek, de nem nála, annál sokkalta gyengébben hallatszott a berregés. Alighanem valamelyik szomszédnál. A szájába gyömöszölt kendő alatt úgy üvöltött, mint állítólag napéjegenlőségkor a farkasemberek, de hát mit ért az?! A berregés elhalt, a látogatót nyilván beengedték . . . Azért előbb-utóbb kijön ismét. Ki *kell* jönnie! S ha ő addig . . . Dereka feszegetésével megpróbálta székét az ajtóhoz irányítani, de a nyomorult alkotmány csak egyfelé mozdult, araszolt: a szekrényos

felé, mindig csak a szekrény sor felé, jobbra egy istennek se! Megkísérelte székestül előretolni magát, de a szék megint megmakacsolta magát, neki meg egyre az volt az érzése, hogy felborul, fejével előrebukik, ha tovább kísérletezik. Mi lesz, ha megsérül, ha betöri a fejét? Nyilván itt pusztul el nyomorultul. A kínos manőverezés közben rájött, hogy ha a széket előre nem is, de hátra azért még képes tolni, csúsztatni. Ez az! Összeharapott szájával – kötelékei fájdalmasan martak bele a húsába –, centiméterről centiméterre csúsztatta, toltta magát hátrafelé . . . S akkor váratlanul elsötétült előtte a világ. Székestül hátrazuhant.

Csak nagy sokára tért magához . . . vagy ki tudja . . . Az óra már nem volt a látószögében, a nap sem süttött már, nem tudta, azért-e, mert már sötétedik, vagy csak azért, mert felhő takarta el, aznap van-e még vagy másnap, de már nem is érdekelte. Azt már felfogta, mi történhetett vele: székével hátrálva nekiment a küszöbnek, felborult, bevverte a koponyáját, és elájult. Ki tudja, mióta fekszik itt. Baj, nagy baj, de még mindig jobb, mintha csukva lett volna a szobaajtó. Így legalább már félig, deréktől felfelé, kilóg az előszobába.

Most meg a telefon szólalt meg! . . . Keserűen elmosolyodott. Itt van, majdnem a feje fölött a készülék, és hiába! *Hiába! Tehetetlen*, teljesen tehetetlen . . . No lám, már el is hallgatott. A barátnői nyilván azt hiszik, látogatóban van valakinél. Tegnap voltak együtt Médinél „babazsúron”, jövő szerdán Idánál várják őket. Addig nem is nagyon fogják keresni. Egy hét! Addig éhen hal. Nem, egy hét alatt nem halhat éhen, de akkor is . . . Az a szerda sem biztos. Ki tudja, talán azt hiszik majd, azért nem jelentkezik, mert elutazott az anyjához. Vagy . . . Nekik is annyi gondjuk, bajuk van. Egy hónap is beletelhet! . . . A szomszédék most kísérhetik ki a vendégüket. Vagy ez már másik szomszéd, másik vendég? Szófoszlányok, búcsúzkodás, ajtócsapódás. Rettenetesen fáj a háta, a végtagjai, a melle. És a feje, a feje! Mintha ketté volna hasítva. Mélyeket lélegzett. Megint érezte könyökhajlatában, csuklóiban s a váll környékén a tompa fájdalmat. „Csak infarktust ne kapjak, mert akkor végem!” Most háton fekve toltta magát székestül az előszobaajtó felé. Sérült feje annyira hasogatott, nyilallt, hogy (a szájába gyömködött rongy mögött) ordított, vinnyozott a fájdalomtól. „Valami van a fejemmel . . . Jól odavághattam, csak nem repedt meg?! Most nincs idő rá gondolni. *Nem szabad!* . . . Így képtelen vagyok haladni. Mit is? . . . Mit is? . . . *Meg*

kellene fordulnom! Térden kúszva talán könnyebb lesz.” Az egész vállalkozás olyan kilátástalan volt, olyan fájdalmas és rettenetes, hogy közben nyilván többször is eszméletét veszítette, de végre sikerült székestül megfordulnia! Kimondhatatlanul gyengének, elcsigázottnak érezte magát. Valami émelyítő szagot is érzett, közvetlenül az arca – az égő, feszülő, sajgó arca – előtt, de az előszobában olyan sötét volt, hogy nem láthatta, mi az, ami bűzlik. Váratlanul hasított bele a felismerés: „Hiszen ez vérszag! Nyilván a homlokomról, vagy az arcomról, fejemről csepeg a vér.” Máskor talán rosszul lesz, de most az életösztön legyőzte undorát. „Kicsit megpihenek, aztán megindulok. Hadd pihenjek egy kicsit.” Lehunyta a szemét, fújtatott. Nehezen nyelte a nyálát. „Istenem, segíts! Segíts meg engemet! Ígérem... mit is ígérjek? Jó leszek. Hogy jó leszek... ezután mindig... Istenkém... Csak most. Adj erőt... Még egy kis erőt!” Sebes, vérző homlokát, majd térdeit csúsztatta felváltva centiről centire, milliméterről milliméterre előre, s közben húzta, cipelte magával a hátán a már szintén törött, eresztékeiben meglazult széket, amelynek roncsolt, behasadozott támlája mindegyre a bordái közé szúrt, nyomakodott. Időről időre arca esett, ilyenkor úgy érezte, orrcsontja már szilánkokra tört, s valahányszor ismét rázuhan, az agyáig, az agyveleje közepéig hasít fel valami megnevezhetetlen, kibírhatatlanul éles fájdalom. Ilyenkor elalélt, hagymázás álmfélébe zuhant, de amikor feleszmélt, ott folytatta, ahol abbahagyta. Minden sötét volt körülötte és benne. Nem tudta, milyen nap van már, és milyen napszak, mi volt ezelőtt és mi lesz ezután, csak egyvalami hajtotta konokul és megállíthatatlanul: elérni az ajtót, egy *ajtót*, amelynek ott kell valahol lennie, s akkor csak verni, *verni*, sérült, meglékel, vérző koponyájával csak ütni, kopácsolni, kopogtatni, mint harkály a fát, valaki egyszer csak meghallja, mert *élni* kell, élni, élni... S akkor hobbant féléberségében énekelni kezdett a kendő mögött – lehet, hogy inkább csak magában, hangtalanul – egy, valahonnan a gyerekkorából felrévült régi-régi karácsonyi dalocskát: „Istengyermek, kit irgalmad / Közénk lehozott, / Angyaloknak énekével / Néked áldozok. / Terjeszd fölém kezedet, / Hogy az Isten-szeretet / Töltse el ma / szívem, lelkem, / Jászolod tövén.”